

รูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
จังหวัดจันทบุรี

ธงไชย บุญเรือง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

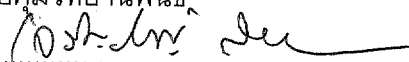
พฤษภาคม 2547

ISBN 974-9740-22-X

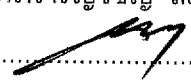
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ธงไชย บุญเรือง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม)

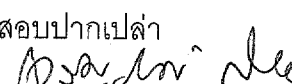
.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จร สุนทรายุทธ)

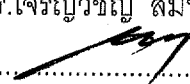
.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม)

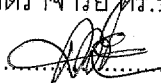
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

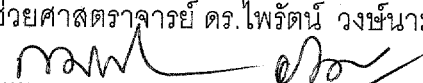
(อาจารย์ ดร.เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม)

.....กรรมการ

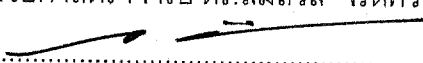
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จร สุนทรายุทธ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม)

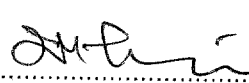
.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมถวิล จิตศวร)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พีระ รัตนวิจิตร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 4 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยการให้คำปรึกษา การแนะแนวทางที่ถูกต้องและ การแก้ไขข้อบกพร่องอย่างดียิ่งจาก ดร.เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.ดร สุนทรายุทธ ผศ.ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.สมถวิล จริตควร ดร.พีระ รัตนวิจิตร คณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ซึ่งทำให้ ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้า เกิดความรู้และประสบการณ์อย่างแท้จริงในการวิจัยครั้งนี้ อันเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน คือ ดร.สมุทร ชำนาญ อาจารย์ ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อาจารย์อานนท์ สุขภาคจิต รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 อาจารย์สุเมธ การศรีทอง ผู้ตรวจราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 อาจารย์อำนวยการ บุญศรี หัวหน้ากลุ่ม ศึกษานิเทศก์ติดตามและประเมินผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 อาจารย์วัฒนะ โพธิวาระ หัวหน้ากลุ่มศึกษานิเทศก์ติดตามและประเมินผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ที่ได้กรุณาตรวจสอบและให้คำแนะนำแก้ไขแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2 ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและเข้าร่วมสนทนากลุ่มเพื่อการ วิจัย ซึ่งได้ข้อมูลทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจมาตลอด จนทำให้ การทำงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

คุณประโยชน์และความสำเร็จใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ บรรพบุรุษ และบูรพาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัยตลอดมา

ธงไชย บุญเรือง

46990714: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา/ ระบบการประกันคุณภาพ/ ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดจันทบุรี

ธงไชย บุญเรือง: รูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
จังหวัดจันทบุรี (DEVELOPMENT MODEL OF THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE OPERATIONS IN
BASIC EDUCATION INSTITUTIONS, CHANTHABURI PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์:
เจริญวิเศษย์ สมพงษ์ธรรม, ค.ด., ธร สุนทรายุทธ, Ph.D., ไพรัตน์ วงษ์นาม, ค.ด., 162 หน้า, ปี พ.ศ. 2547.
ISBN 974-970-22-X

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหา เปรียบเทียบปัญหา และศึกษารูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 144 คน ครูผู้สอนที่เป็นคณะกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 432 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน โดยใช้แบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า และ การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัญหาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี โดยรวมจำแนกตามลักษณะของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. รูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ดังนี้
 - 3.1 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ได้แก่ ให้ความรู้แก่บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง กระจายการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย และกำหนดคณะทำงานด้านระบบสารสนเทศ
 - 3.2 การพัฒนามาตรฐานการศึกษา ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้และเทคนิคการวิเคราะห์มาตรฐาน ประชุมเชิงปฏิบัติการ และจัดทำเอกสารประกอบมาตรฐาน
 - 3.3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ระดมความคิดคณะกรรมการ ประเมินความต้องการจำเป็น กำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ และประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง
 - 3.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มอบหมายงาน กระจายอำนาจ ทำงานเป็นทีม สนับสนุน อำนวยความสะดวก และนิเทศติดตาม
 - 3.5 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ได้แก่ อบรมให้ความรู้และทักษะ โดยผู้เชี่ยวชาญ
 - 3.6 การประเมินคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ประชุมชี้แจงทุกฝ่าย วางแผนการประเมินอย่างเป็นระบบ ติดตามการประเมินและพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
 - 3.7 การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ได้แก่ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่เหมาะสม กำหนดข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล รูปแบบรายงาน และระดมความคิดหาแนวทางพัฒนา
 - 3.8 การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ประชุมชี้แจง ระดมความคิด วิเคราะห์ผล หาทางพัฒนา และวางแผนการดำเนินงานต่อไป

46990714: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; M.Ed. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORD: DEVELOPMENT MODEL/ THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE OPERATIONS/

IN BASIC EDUCATION IN INSTITUTIONS/ CHANTHABURI PROVINCE

THONGCHAI BOONRAUNG: DEVELOPMENT MODEL OF THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE OPERATIONS IN BASIC EDUCATION INSTITUTIONS, CHANTHABURI PROVINCE. THESIS ADVISORS:

CHAROENWIT SOMPONGTHAM, Ph.D., DHORN SUNTRAYUTH, Ph.D., PIRAT WONGNAM, Ph.D. 162 P.

2004. ISBN 974-9740-22-X

The purposes of this research aimed to study the problems, compare the problems and study the development model of the internal quality assurance operations in basic education institutions, chanthaburi, The sample consisted of 144 institutions administrators, 432 teachers who were the committee members quality assurance and 6 experts of quality assurance. This research used the rating scale questionnaires, the analysis of data employed statistics; mean, standard deviation and one – way ANOVA (analysis of variance).

The results of this research were as follows;

1. The problems related to the internal quality assurance procedure in basic education institutions of Chanthaburi were at the medium level.

2. The problems related to the internal quality assurance procedure in basic education institutions of Chanthaburi compared based on status school were non-significant difference.

3. Development model of the internal quality assurance operations in basic education institutions Chanthaburi province were as follows;

3.1 The management and information arrangement was giving Knowledge to involved person, distributing every party's participation and assign the information team.

3.2 The education standard development was giving knowledge and standard technique of analysis by the experts, work shop and produce the standard documents.

3.3 The education assurance development plan was assembling the committees opinion, assessing the needed desire, setting up the strategy and operation plan and explaining to the involved person.

3.4 The education standard development perform was setting up the annual operation plan, decentralizing, team working, supporting, facilitating and supervising.

3.5 The education standard verification and review was providing knowledge and skill by the specialist.

3.6 The education standard evaluation was assembling the conference, provide the plan of evaluation system and follow up the quality of evaluation and quality of development.

3.7 The education standard annual report was assembling the suitable responsible person, assigning information needed, collecting data, forming reports, and brainstorming the development direction.

3.8 The education assurance sustention was meeting, brainstorming, analysis search for the development and planning for the further operation.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายในการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
คำถามการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
กรอบความคิดในการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา.....	11
แนวคิดและหลักของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	13
ความสำคัญและสาเหตุที่ต้องมีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	15
ความหมายของการประกันคุณภาพ.....	16
ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา.....	17
กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา.....	18
ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา.....	20
มาตรฐานคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	22
ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	26
หลักการสำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา.....	27

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	28
ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	30
การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	39
บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	42
การสนทนากลุ่ม.....	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา.....	59
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	68
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี.....	69
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	69
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	73
การจัดกระทำข้อมูล.....	74
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดรูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี.....	75
คัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม.....	75
เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม.....	77
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	77
วิเคราะห์ข้อมูล.....	78
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
ลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	103
สรุปผลการวิจัย.....	104
อภิปรายผล.....	111
ข้อเสนอแนะ.....	127
บรรณานุกรม.....	130
ภาคผนวก.....	138
ภาคผนวก ก.....	139
ภาคผนวก ข.....	144
ภาคผนวก ค.....	146
ภาคผนวก ง.....	154
ประวัติของผู้วิจัย.....	162

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 คุณลักษณะของผู้ดำเนินการสนทนาที่ดี.....	53
2 ลักษณะของคำถามในการสนทนา.....	55
3 แสดงจำนวนสถานศึกษาประชากรและสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง.....	70
4 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรีที่มีลักษณะต่างกัน.....	71
5 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม.....	74
6 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาและลำดับความสำคัญของปัญหา การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี โดยรวม.....	80
7 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาและลำดับความสำคัญของปัญหา การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ.....	82
8 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาและลำดับความสำคัญของปัญหา การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา.....	83
9 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาและลำดับความสำคัญของปัญหา การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา.....	84
10 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาและลำดับความสำคัญของปัญหา การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา.....	85
11 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาและลำดับความสำคัญของปัญหา การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา.....	86

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
12 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาและลำดับความสำคัญของปัญหา การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา.....	88
13 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาและลำดับความสำคัญของปัญหา การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ด้านการเขียนรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี.....	89
14 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาและลำดับความสำคัญของปัญหา การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ด้านการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา.....	90
15 การวิเคราะห์ความแปรปรวน ปัญหาการดำเนินงานตามระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามลักษณะ สถานศึกษา.....	91
16 แสดงค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	145

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบความคิดในการวิจัย.....	6
2 แสดงการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน.....	33
3 แสดงการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา.....	33
4 แสดงการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา.....	34
5 แสดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา.....	38
6 แสดงขั้นตอนในการออกแบบและการจัดกลุ่มสนทนา.....	51
7 รูปแบบการพัฒนาด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ.....	93
8 รูปแบบการพัฒนาด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา.....	94
9 รูปแบบการพัฒนาด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา.....	95
10 รูปแบบการพัฒนาด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา.....	97
11 รูปแบบการพัฒนาด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา.....	98
12 รูปแบบการพัฒนาด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา.....	99
13 รูปแบบการพัฒนาด้านการเขียนรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี.....	100
14 รูปแบบการพัฒนาด้านการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา.....	101
15 รูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี.....	102